

ΠΕΡΙ ΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Πρότυπα Ηγεσίας: George Washington

Η εξουσία ως παρακαταθήκη, το Μέτρο ως αρετή
και ο θεσμός πάνω από το πρόσωπο

Σκέψεις ΜΔ Σεβτ. Αδ. Ιωάννη Μπενετάτου

Μέγα Διδασκάλου

Ομιλία περί θεσμικής συνείδησης, αυτοπεριορισμού και τεκτονικής ηγεσίας

Σεβάσμιε Διδάσκαλε και αδελφοί,

Όταν συζητούμε περί Τεκτονικής Διοίκησης, είναι εύκολο να περιοριστούμε σε κανονισμούς, αρμοδιότητες, αξιώματα, πρωτόκολλο και διοικητικές διαδικασίες. Όλα αυτά είναι αναγκαία. Δεν είναι όμως αρκετά.

Διότι κάθε διοικητικό σύστημα, όσο άρτιο και αν είναι στα χαρτιά, τελικά εξαρτάται από τον χαρακτήρα εκείνων που καλούνται να το υπηρετήσουν. Και γι' αυτό θεωρώ ότι η μελέτη της ηγεσίας πρέπει να αποτελεί μέρος της τεκτονικής παιδείας.

Όχι για να αντιγράψουμε ιστορικά πρόσωπα. Όχι για να δημιουργήσουμε ήρωες χωρίς ελαττώματα. Αλλά για να εξετάσουμε πώς άνθρωποι που βρέθηκαν ενώπιον μεγάλης εξουσίας συμπεριφέρθηκαν απέναντί της.

Και ανάμεσα στις προσωπικότητες της νεότερης ιστορίας, υπάρχει ένας άνθρωπος που θεωρώ ιδιαίτερα ενδιαφέρον ως πρότυπο θεσμικής ηγεσίας και αυτοπεριορισμού: ο George Washington.

Ο Washington υπήρξε επίσης Τέκτων. Μυήθηκε στη Στοά του Fredericksburg της Virginia το 1752, προχώρησε στους επόμενους δύο βαθμούς το 1753 και αργότερα συνδέθηκε στενά με την Alexandria Lodge, της οποίας υπήρξε Charter Master. Το 1793 προήδρευσε, ως Grand Master pro tempore, στην τεκτονική τελετή θεμελίωσης του Καπιτωλίου των Ηνωμένων Πολιτειών.

Δεν θα επιχειρήσω όμως να αποδώσω κάθε πολιτική πράξη του Washington στην τεκτονική του ιδιότητα. Αυτό θα ήταν ιστορικά αυθαίρετο. Θα κάνω κάτι διαφορετικό και, κατά τη γνώμη μου, ουσιαστικότερο: θα εξετάσω τη συμπεριφορά του απέναντι στην εξουσία και θα αναζητήσω μέσα σε αυτήν αρχές που μπορούν να έχουν αξία για την Τεκτονική Διοίκηση.

Ο statesman και όχι απλώς ο πολιτικός

Κατά τη γνώμη μου, ο George Washington υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους πολιτικούς ηγέτες της νεότερης ιστορίας. Όμως θα τον χαρακτηρίζα περισσότερο μεγάλο statesman, μεγάλο πολιτειακό άνδρα, παρά μεγάλο πολιτικό με τη στενή έννοια της λέξεως.

Δεν ήταν ο μεγαλύτερος ρήτορας της εποχής του. Δεν υπήρξε ο βαθύτερος πολιτικός φιλόσοφος της αμερικανικής ιδρυτικής γενιάς. Δεν διέθετε τη θεωρητική ευφυΐα ενός Madison ή ενός Jefferson. Ούτε η ιστορική του ιδιαιτερότητα βρίσκεται κυρίως στην πολιτική τακτική.

Βρίσκεται αλλού. Στον χαρακτήρα με τον οποίο διαχειρίστηκε την εξουσία. Και εδώ αρχίζει, πιστεύω, το πραγματικό ενδιαφέρον για εμάς ως Τέκτονες.

1783 – Η στιγμή που αποκαλύπτεται ο ηγέτης

Θεωρώ μία από τις σημαντικότερες στιγμές της ζωής του Washington την 23η Δεκεμβρίου 1783. Ο Πόλεμος της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας είχε ουσιαστικά τελειώσει. Ο Washington ήταν επικεφαλής του νικηφόρου Continental Army. Διέθετε τεράστιο προσωπικό κύρος και πραγματική στρατιωτική δύναμη.

Και όμως, στο Annapolis, παρουσιάστηκε ενώπιον του Continental Congress και παρέδωσε οικειοθελώς τη στρατιωτική του εξουσία, παραιτούμενος από τη θέση του Commander-in-Chief και επιστρέφοντας στην ιδιωτική ζωή.

Αυτό είναι σπάνιο στην ιστορία. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που αποδεικνύονται ικανοί όταν αγωνίζονται να αποκτήσουν εξουσία. Πολύ λιγότεροι αποδεικνύονται πραγματικά μεγάλοι όταν έχουν τη δυνατότητα να τη διατηρήσουν και επιλέγουν να την παραδώσουν.

Το αξίωμα δεν είναι ιδιοκτησία. Είναι παρακαταθήκη.

Ο Διδάσκαλος δεν κατέχει τη Στοά. Ο Επαρχιακός Μέγας Διδάσκαλος δεν κατέχει την Επαρχία. Ο Μέγας Διδάσκαλος δεν κατέχει τη Μεγάλη Στοά.

Για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τού ανατίθεται η ευθύνη να υπηρετήσει έναν θεσμό που υπήρχε πριν από εκείνον και ο οποίος οφείλει να συνεχίσει να υπάρχει μετά από εκείνον.

Άλλο: «Η θέση είναι δική μου». Και άλλο: «Μου εμπιστεύθηκαν προσωρινά τη θέση». Στην πρώτη περίπτωση γεννιέται η ιδιοκτησιακή αντίληψη της εξουσίας. Στη δεύτερη γεννιέται η έννοια της διακονίας.

Να διοικείς και να μπορείς να αποχωρείς

Ο Washington έκανε ουσιαστικά το ίδιο πράγμα και δεύτερη φορά. Ως πρώτος Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών υπηρέτησε δύο θητείες και το 1796 αποφάσισε να μην επιδιώξει τρίτη. Δεν υπήρχε τότε συνταγματικός περιορισμός που να τον υποχρεώνει να αποχωρήσει. Η επιλογή του δημιούργησε ένα ισχυρό προηγούμενο ειρηνικής και οικειοθελούς αποχώρησης από την κορυφαία εκτελεστική εξουσία.

Και εδώ βρίσκεται, για μένα, μια από τις δυσκολότερες δοκιμασίες κάθε ηγέτη. Όχι εάν ξέρει να αναλαμβάνει. Αλλά εάν ξέρει να παραδίδει.

Υπάρχει μια λεπτή στιγμή σε κάθε διοίκηση κατά την οποία ο άνθρωπος αρχίζει να ταυτίζει τον εαυτό του με το αξίωμα. Δεν λέει πλέον: «Υπηρετώ τον θεσμό». Αρχίζει, έστω και ασυνείδητα, να σκέπτεται: «Ο θεσμός είμαι εγώ». Και τότε αρχίζει η παρακμή.

Διότι ο πραγματικός θεσμός πρέπει να είναι μεγαλύτερος από κάθε πρόσωπο. Ακόμη και από το πρόσωπο που τον υπηρέτησε εξαιρετικά. Ίσως μάλιστα ιδιαίτερα από αυτό.

Ο πρώτος δημιουργεί προηγούμενα

Υπάρχει όμως ένα ακόμη στοιχείο του Washington που θεωρώ εξαιρετικά σημαντικό για την Τεκτονική Διοίκηση. Ήταν ο πρώτος Πρόεδρος ενός εντελώς νέου πολιτειακού συστήματος. Αυτό σήμαινε ότι κάθε σημαντική ενέργειά του αποκτούσε μεγαλύτερο βάρος.

Δεν αποφάσιζε μόνο για τον εαυτό του. Δημιουργούσε προηγούμενα για εκείνους που θα ακολουθούσαν.

Αυτό αποτελεί μεγάλο μάθημα για κάθε νέο Μέγα Διδάσκαλο, κάθε νέο Διδάσκαλο Στοάς και κάθε άνθρωπο που αναλαμβάνει ένα νεοσύστατο τεκτονικό αξίωμα. Η πρώτη διοίκηση δεν εκτελεί απλώς κανόνες. Δημιουργεί κουλτούρα.

Ο τρόπος με τον οποίο απευθύνεται στους αδελφούς γίνεται πρότυπο. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει τη διαφωνία γίνεται πρότυπο. Ο τρόπος με τον οποίο ασκεί πειθαρχία γίνεται πρότυπο. Ο τρόπος με τον οποίο μοιράζεται την πληροφορία γίνεται πρότυπο. Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει τον προκάτοχό του γίνεται πρότυπο. Και, κυρίως, ο τρόπος με τον οποίο προετοιμάζει τον διάδοχό του γίνεται πρότυπο.

«Εάν όλοι όσοι ακολουθήσουν κάνουν το ίδιο, τι είδους θεσμό θα έχουμε δημιουργήσει;»

Ο πραγματικός ηγέτης δημιουργεί σύστημα που δεν τον χρειάζεται

Ο Washington δεν προσπάθησε να οικοδομήσει το νέο κράτος γύρω από την προσωπικότητά του. Δεν προσπάθησε να μετατραπεί σε ισόβιο ηγέτη. Δεν δημιούργησε ένα σύστημα του οποίου η λειτουργία θα εξαρτιόταν μόνιμα από τη δική του παρουσία.

Αντίθετα, βοήθησε στη δημιουργία ενός πολιτειακού μηχανισμού που έπρεπε να μπορεί να συνεχίσει χωρίς τον Washington.

Ο πραγματικά μεγάλος ηγέτης δεν δημιουργεί ένα σύστημα που τον χρειάζεται. Δημιουργεί ένα σύστημα που μπορεί να επιβιώσει όταν εκείνος φύγει.

Αυτό θα έπρεπε να αποτελεί σχεδόν κανόνα Τεκτονικής Διοίκησης. Ο κακός διοικητής συγκεντρώνει όλες τις γνώσεις στον εαυτό του. Ο καλός διοικητής τις μεταδίδει.

Ο ανασφαλής διοικητής φοβάται τους ικανούς συνεργάτες. Ο ώριμος διοικητής τους δημιουργεί. Ο ανασφαλής ηγέτης θέλει να είναι αναντικατάστατος. Ο ώριμος ηγέτης θέλει να αφήσει πίσω του ικανότερους ανθρώπους.

Γιατί γνωρίζει ότι η επιτυχία του δεν θα κριθεί από το πόσο δυσκολεύτηκε ο οργανισμός όταν εκείνος έφυγε. Θα κριθεί από το ακριβώς αντίθετο: από το πόσο καλά συνέχισε να λειτουργεί.

Το σφυρί είναι δανεισμένο

Θα το εκφράσω τεκτονικά. Όταν ένας Διδάσκαλος κρατά το σφυρί, είναι εύκολο να αισθανθεί ότι το σφυρί τού ανήκει. Δεν του ανήκει.

Το σφυρί είναι δανεισμένο από τον θεσμό. Κάποιος το κρατούσε πριν από εμάς. Κάποιος θα το κρατήσει μετά από εμάς. Εμείς έχουμε την τιμή —και την ευθύνη— να το κρατήσουμε για λίγο.

Το ερώτημα δεν είναι «Πόση εξουσία μου δίνει το σφυρί;» αλλά «Τι οφείλω να κάνω όσο μου το έχει εμπιστευθεί η Αδελφότητα;»

Αυτή η μικρή αλλαγή στη διατύπωση αλλάζει ολόκληρη τη φιλοσοφία της διοίκησης.

Η δύναμη δεν αποδεικνύεται με τη συνεχή χρήση της

Ένας άλλος μεγάλος διοικητικός πειρασμός είναι η ανάγκη συνεχούς επίδειξης εξουσίας. Ο άνθρωπος που μόλις αποκτά αρμοδιότητα αισθάνεται πολλές φορές ότι πρέπει συνεχώς να την επιβεβαιώνει: να παρεμβαίνει, να διατάζει, να διορθώνει, να αποδεικνύει ότι αποφασίζει εκείνος.

Αλλά η ισχυρή διοίκηση δεν χαρακτηρίζεται από συνεχή επίδειξη ισχύος. Πολλές φορές χαρακτηρίζεται από αυτοσυγκράτηση.

Η ύπαρξη δικαιώματος δεν συνεπάγεται υποχρέωση ασκήσεώς του σε κάθε περίπτωση. Υπάρχουν στιγμές που ο ηγέτης μπορεί να επιβάλει, αλλά επιλέγει να πείσει. Μπορεί να απαντήσει, αλλά επιλέγει να σιωπήσει. Μπορεί να τιμωρήσει, αλλά επιλέγει να διορθώσει. Μπορεί να συγκεντρώσει, αλλά επιλέγει να αναθέσει.

Αυτό δεν είναι αδυναμία. Είναι κυριαρχία επί της ίδιας της εξουσίας.

Το Μέτρο

Και φτάνω στη λέξη που, εάν έπρεπε να συνοψίσω το σημαντικότερο μάθημα του Washington, θα επέλεγα: Μέτρο.

Το Μέτρο δεν σημαίνει έλλειψη φιλοδοξίας. Δεν σημαίνει αδυναμία. Δεν σημαίνει ουδετερότητα. Το Μέτρο σημαίνει να γνωρίζεις μέχρι πού δικαιούσαι να φτάσεις. Και ακόμη δυσκολότερα: να γνωρίζεις μέχρι πού δεν πρέπει να φτάσεις, ακόμη και όταν μπορείς.

Αυτή είναι η διαφορά ανάμεσα στην εξουσία και στην αυθαιρεσία. Ανάμεσα στον ηγέτη και στον κυρίαρχο. Ανάμεσα στη διοίκηση και στην προσωπική κυριαρχία.

Ο Διαβήτης δεν χαράσσει μόνο κύκλους. Χαράσσει όρια.

Η ηθική ωριμότητα δεν βρίσκεται μόνο στην ικανότητά μας να ενεργούμε. Βρίσκεται και στην ικανότητά μας να περιορίζουμε τον ίδιο μας τον εαυτό.

Η παράταξη δεν μπορεί να γίνει μεγαλύτερη από την Αδελφότητα

Στην περίφημη Farewell Address του 1796, ο Washington προειδοποίησε για τους κινδύνους του υπερβολικού κομματικού πνεύματος, όταν η παράταξη μετατρέπεται σε σκοπό ανώτερο από το κοινό συμφέρον.

Αυτό έχει ιδιαίτερη αξία για την Τεκτονική Διοίκηση. Κάθε ανθρώπινη οργάνωση δημιουργεί φυσιολογικά ομάδες, φιλίες, παρέες, σχολές σκέψευς, τοπικές ταυτότητες και διοικητικές συμμαχίες. Όλα αυτά είναι ανθρώπινα.

Το πρόβλημα αρχίζει όταν ο αδελφός παύει να ρωτά: «Τι είναι καλό για τη Στοά;» και αρχίζει να ρωτά: «Τι είναι καλό για τη δική μας πλευρά;» Εκεί ξεκινά η μετάβαση από την αδελφότητα στη φατρία.

Ο Μέγας Διδάσκαλος, συνεπώς, δεν μπορεί να είναι Μέγας Διδάσκαλος μόνο εκείνων που τον υποστήριξαν. Από τη στιγμή που αναλαμβάνει το αξίωμα, οφείλει να είναι Μέγας Διδάσκαλος όλων. Ακόμη και εκείνων που διαφώνησαν μαζί του.

Η διαφωνία δεν είναι απιστία

Η ώριμη διοίκηση δεν φοβάται τη διαφωνία. Ο αδύναμος ηγέτης επιθυμεί γύρω του ανθρώπους που επιβεβαιώνουν συνεχώς ότι έχει δίκιο. Ο ισχυρός ηγέτης επιθυμεί ανθρώπους που έχουν το θάρρος να του πουν: «Σεβάσμιε, πιστεύω ότι εδώ κάνουμε λάθος».

Το πρώτο περιβάλλον παράγει κολακεία. Το δεύτερο παράγει διοίκηση.

Και όσο υψηλότερο είναι το αξίωμα, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος απομόνωσης από την πραγματικότητα. Γι' αυτό ο διοικητής πρέπει συνειδητά να δημιουργεί γύρω του ανθρώπους που διαθέτουν όχι μόνο αφοσίωση αλλά και κρίση.

Η πίστη στον ηγέτη δεν πρέπει ποτέ να απαιτεί την κατάργηση της κρίσεως του αδελφού.

Διότι ο στόχος δεν είναι η προστασία της αυτοεκτίμησης του διοικητή. Είναι η προστασία του θεσμού.

Ο διάδοχος δεν είναι απειλή

Ίσως μία από τις δυσκολότερες δοκιμασίες της διοίκησης είναι η σχέση του ηγέτη με εκείνον που θα τον διαδεχθεί.

Υπάρχουν ηγέτες που επιλέγουν αδύναμους ανθρώπους γύρω τους για να φαίνονται οι ίδιοι ισχυροί. Βραχυπρόθεσμα επιτυγχάνουν. Μακροπρόθεσμα καταστρέφουν τον οργανισμό.

Η πραγματική διοικητική επιτυχία είναι ακριβώς το αντίθετο: να δημιουργήσεις δίπλα σου ανθρώπους που κάποια ημέρα θα μπορούν να κάνουν τη δουλειά σου καλύτερα από εσένα.

Ο ώριμος Διδάσκαλος χαίρεται όταν βλέπει έναν νέο αδελφό να εξελίσσεται. Ο ώριμος Μέγας Αξιωματικός δεν φυλάσσει τη γνώση του ως προσωπικό κεφάλαιο. Τη μεταδίδει. Και ο μεγάλος ηγέτης δεν βλέπει τον διάδοχό του ως υπενθύμιση του τέλους του. Τον βλέπει ως απόδειξη ότι το έργο του θα συνεχιστεί.

Η ιστορική συνείδηση απαιτεί και το σκοτεινό τετράγωνο

Δεν θέλω, αδελφοί μου, να δημιουργήσουμε έναν εξιδανικευμένο Washington. Η ιστορική ανάλυση οφείλει να είναι ειλικρινής.

Ο άνθρωπος που έγινε σύμβολο μιας επανάστασης στο όνομα της ελευθερίας υπήρξε ταυτόχρονα ιδιοκτήτης υποδουλωμένων ανθρώπων. Στο Mount Vernon ζούσαν εκατοντάδες υποδουλωμένοι άνθρωποι. Η διαθήκη του προέβλεψε την απελευθέρωση όσων ο ίδιος κατείχε προσωπικά, αλλά δεν μπορούσε να απελευθερώσει όσους ανήκαν νομικά στην περιουσία Custis.

Αυτή η αντίφαση δεν πρέπει να αποκρύπτεται. Ο άνθρωπος που πολέμησε για την πολιτική ελευθερία δεν εφάρμοσε την αρχή της ελευθερίας σε όλους τους ανθρώπους που βρίσκονταν υπό την εξουσία του.

Και εδώ βρίσκεται ίσως ένα ακόμη σημαντικό μάθημα: δεν υπάρχουν άψογοι ιστορικοί ηγέτες. Υπάρχουν άνθρωποι από τους οποίους μπορούμε να διδαχθούμε τόσο από τις αρετές όσο και από τις αντιφάσεις τους.

Τεκτονικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ιστορία έχει και αυτή το δικό της Μωσαϊκό Δάπεδο. Λευκά και μαύρα τετράγωνα. Η ωριμότητα δεν βρίσκεται στο να βάψουμε τα μαύρα λευκά. Ούτε να ισχυριστούμε ότι επειδή υπάρχει μαύρο, δεν υπήρξε ποτέ λευκό. Η ωριμότητα βρίσκεται στο να βλέπουμε ολόκληρο το δάπεδο.

Ο ηγέτης πρέπει να επιτρέπει και τη δική του μέτρηση

Δεν πρέπει να δημιουργούμε διοικήσεις στις οποίες η κριτική θεωρείται ασέβεια. Η εξουσία πρέπει να μπορεί να εξετάζεται.

Ο Γνώμων δεν χρησιμοποιείται μόνο για να μετρήσουμε τους άλλους. Εάν ο Γνώμων βρίσκεται πάντοτε στο χέρι μας στραμμένος προς τους αδελφούς και ποτέ προς εμάς, έχουμε παρεξηγήσει το σύμβολο.

Ο πρώτος που πρέπει να τίθεται υπό μέτρηση είναι ο ίδιος ο διοικητής.

- Είμαι δίκαιος;
- Είμαι συνεπής;
- Εφαρμόζω στους φίλους μου τους ίδιους κανόνες που εφαρμόζω στους άλλους;
- Ακούω;
- Προετοιμάζω διαδόχους;

- Διορθώνω τα λάθη μου;
- Μπορώ να πω «έκανα λάθος»;
- Μπορώ να συγχωρήσω;
- Μπορώ να αποχωρήσω;

Αυτές είναι πολύ σημαντικότερες ερωτήσεις από το: «Μου υπακούουν;»

Η εξουσία πρέπει να αυξάνει την ταπεινότητα

Υπάρχει ένα παράδοξο που θεωρώ κεντρικό στην τεκτονική διοίκηση. Όσο υψηλότερα ανεβαίνει ένας αδελφός στην ιεραρχία, τόσο μεγαλύτερη θα έπρεπε να γίνεται η ταπεινότητά του.

Διότι αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που επηρεάζονται από τις αποφάσεις του. Ο τίτλος δεν αυξάνει την προσωπική του αξία. Αυξάνει την ευθύνη του.

Το κόσμημα δεν είναι επιβράβευση του εγώ. Είναι ορατή υπενθύμιση καθήκοντος. Και το υψηλό αξίωμα δεν είναι άδεια να απαιτούμε περισσότερο σεβασμό. Είναι υποχρέωση να αξίζουμε περισσότερο την εμπιστοσύνη.

Από την προσωπική δύναμη στη θεσμική δύναμη

Ορισμένες διοικήσεις είναι ισχυρές επειδή έχουν έναν ισχυρό ηγέτη. Αυτό είναι καλό. Οι μεγάλες διοικήσεις όμως φτάνουν ένα βήμα παραπέρα. Μετατρέπουν την προσωπική δύναμη του ηγέτη σε θεσμική δύναμη.

Δημιουργούν διαδικασίες, μνήμη, εκπαίδευση, αρχεία, συνέχεια, διαδοχή και κουλτούρα. Έτσι, όταν το πρόσωπο φύγει, η γνώση δεν φεύγει μαζί του.

Η αληθινή ηγεσία δεν μετριέται από το κενό που αφήνει πίσω της. Μετριέται από τη συνέχεια που έχει προετοιμάσει.

Ο πραγματικός απολογισμός μιας διοίκησης

Όταν τελειώσει μία θητεία, συνήθως μετρούμε πόσες νέες Στοιές δημιουργήθηκαν, πόσα μέλη προστέθηκαν, πόσα κτίρια αποκτήθηκαν, πόσες αναγνωρίσεις επιτεύχθηκαν και πόσες εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν. Όλα αυτά έχουν σημασία.

Αλλά ο βαθύτερος απολογισμός πρέπει να περιλαμβάνει και άλλες ερωτήσεις.

- Είναι ο θεσμός περισσότερο ενωμένος;
- Υπάρχουν περισσότεροι εκπαιδευμένοι αδελφοί;
- Υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι ικανοί να αναλάβουν;
- Οι κανόνες είναι ισχυρότεροι από τις προσωπικές σχέσεις;
- Υπάρχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη;

- Ο επόμενος θα παραλάβει καλύτερο σύστημα από αυτό που παραλάβαμε εμείς; Εάν ναι, τότε υπήρξε πραγματική διοίκηση.

Το ανώτερο πρότυπο

Αδελφοί μου, ο George Washington δεν αποτελεί για μένα πρότυπο επειδή υπήρξε άψογος. Δεν υπήρξε. Δεν αποτελεί πρότυπο επειδή υπήρξε ο ευφυέστερος πολιτικός της εποχής του. Δεν ήταν. Ούτε επειδή υπήρξε ο μεγαλύτερος φιλόσοφος ή ρήτορας.

Αλλά επειδή σε κρίσιμες στιγμές της ζωής του έδειξε κάτι εξαιρετικά σπάνιο: μπορούσε να κατέχει μεγάλη εξουσία χωρίς να θεωρεί ότι η εξουσία τού ανήκε.

Να υπηρετείς τον θεσμό χωρίς να θεωρείς ότι εσύ είσαι ο θεσμός. Να μπορείς να διοικείς αλλά και να παραδίδεις. Να επιδιώκεις κύρος χωρίς να απαιτείς λατρεία. Να έχεις δύναμη χωρίς να χρειάζεται να την επιδεικνύεις. Να αποκτάς συνεργάτες χωρίς να δημιουργείς αυλή.

Να ανέχεσαι τη διαφωνία χωρίς να τη θεωρείς εχθρότητα. Να δημιουργείς διαδόχους χωρίς να τους φοβάσαι. Να διορθώνεις χωρίς να ταπεινώνεις. Να οδηγείς χωρίς να πιστεύεις ότι όλοι πρέπει να σε ακολουθούν για πάντα.

Και, πάνω απ' όλα: να γνωρίζεις πότε ήρθε η ώρα να αφήσεις το σφυρί.

Το μεγάλο τεκτονικό μάθημα

Αν λοιπόν με ρωτούσε ένας νέος Διδάσκαλος: «Ποια είναι η πρώτη αρχή της Τεκτονικής Διοίκησης;» θα του έλεγα: Να θυμάσαι ότι η Στοά δεν άρχισε με εσένα. Και να διοικήσεις με τέτοιο τρόπο ώστε να μη σταματήσει με εσένα.

Αν με ρωτούσε: «Ποια είναι η δεύτερη;» θα του έλεγα: Μη μετράς την επιτυχία σου από το πόσοι σε χρειάζονται. Μέτρα την από το πόσους έκανες ικανούς να συνεχίσουν χωρίς εσένα.

Και αν με ρωτούσε: «Ποια είναι η τρίτη;» θα του απαντούσα: Όταν αποκτήσεις εξουσία, βάλε πρώτα τον Διαβήτη γύρω από τον εαυτό σου.

Διότι είναι εύκολο να κυβερνούμε τους άλλους. Η πραγματική δοκιμασία είναι να κυβερνούμε εκείνον που κρατά το σφυρί.

Επίλογος – Το Μέτρο

Ο Washington παρέδωσε τη στρατιωτική του εξουσία. Αργότερα παρέδωσε και την πολιτική. Και ίσως γι' αυτό η ιστορία θυμάται περισσότερο το κύρος του.

Υπάρχει εδώ ένα παράδοξο: μερικές φορές ο άνθρωπος αποδεικνύει περισσότερο τη δύναμή του τη στιγμή που επιλέγει να μην τη χρησιμοποιήσει.

Γι' αυτό, εάν έπρεπε να συμπυκνώσω ολόκληρη αυτή την ομιλία σε μία λέξη, θα επέλεγα και πάλι:

METPO

Μέτρο στη δύναμη. Μέτρο στη φιλοδοξία. Μέτρο στη διάρκεια της εξουσίας. Μέτρο απέναντι στο προσωπικό εγώ. Μέτρο ακόμη και στην επιτυχία.

Διότι ο Τέκτων γνωρίζει ότι ο Διαβήτης δεν χαράσσει μόνο κύκλους. Χαράσσει όρια.

Και ο μεγαλύτερος ηγέτης δεν είναι εκείνος που ανακαλύπτει πόση δύναμη μπορεί να αποκτήσει. Είναι εκείνος που, έχοντας αποκτήσει δύναμη, γνωρίζει πού πρέπει ο ίδιος να σταματήσει.

Ο θεσμός είναι μεγαλύτερος από το αξίωμα. Το αξίωμα είναι μεγαλύτερο από τον κάτοχό του. Η αποστολή είναι μεγαλύτερη από τη θητεία. Και το έργο είναι μεγαλύτερο από τον εργάτη.

Το σφυρί, αδελφοί μου, δεν είναι δικό μας.

Μας παραδίδεται για λίγο. Το πραγματικό ερώτημα είναι εάν, όταν έρθει η ώρα να το παραδώσουμε στον επόμενο, θα του παραδώσουμε μαζί του έναν θεσμό ισχυρότερο, δικαιότερο, περισσότερο ενωμένο και περισσότερο έτοιμο για το μέλλον από αυτόν που εμείς παραλάβαμε.

Αυτό θεωρώ Διοίκηση. Αυτό θεωρώ Ηγεσία. Και αυτό θεωρώ ένα από τα σημαντικότερα μαθήματα που μπορούμε να αντλήσουμε από τον George Washington.

Σεβτ. Αδ. Ιωάννης Μπενετάτος

Μέγας Διδάσκαλος

Ιστορικές αναφορές

- George Washington's Mount Vernon – Masonic Associations.
- George Washington's Mount Vernon – Resignation of Military Commission, 23 December 1783.
- United States Senate – Washington's Farewell Address, 1796.
- National Archives – Constitutional Convention and the Founding Era.
- George Washington's Mount Vernon – Washington's 1799 Will and Slavery.